

ingediend op **1611** (2022-2023) – Nr. 1
7 maart 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Cathy Coudyser

over het advies van de Strategische Adviesraad
voor Landbouw en Visserij (SALV)
'Visserij-inclusieve ruimtelijke planning op zee'

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Bart Dochy.

Vaste leden:

Arnout Coel, Cathy Coudyser, Karolien Grosemans, Sofie Joosen, Joris Nachtergaele;

Leo Pieters, Stefaan Sintobin, Frieda Verougstraete-Deschacht;

Bart Dochy, Joke Schauvliege;

Emmily Talpe, Bart Van Hulle;

Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen;

Ludwig Vandenhove.

Plaatsvervangers:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Bert Maertens, Nadia Sminate, Tine van der Vloet;

Roosmarijn Beckers, Els Sterckx, Suzy Wouters;

Sofie Mertens, Tinne Rombouts;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

Jeremie Vaneeckhout;

Maxim Veys.

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzetting	4
1.	Emiel Brouckaert	4
1.1.	Eerdere adviezen	4
1.2.	Advies 'Visserij-inclusieve ruimtelijke planning op zee'	5
2.	Ann Overmeire	6
II.	Bespreking	8
1.	Bart Tommelein	8
2.	Jeremie Vaneekhout	9
3.	Cathy Coudyser	10
4.	Joke Schauvliege	11
5.	Ludwig Vandenhove	12
6.	Bart Dochy	12
7.	Emiel Brouckaert	13
8.	Bart Tommelein	15
9.	Pieter De Graef	15
10.	Ann Overmeire	15
	Gebruikte afkortingen	17
	Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op woensdag 21 december 2022 hield de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid een gedachtewisseling over het advies 'Visserij-inclusieve ruimtelijke planning op zee' van de SALV.

De commissie nodigde hiervoor de volgende sprekers uit:

- Emiel Brouckaert, directeur van de Rederscentrale en lid van de SALV;
- Pieter De Graef, beleidsmedewerker van de SALV;
- Ann Overmeire, chief operational officer van De Blauwe Cluster.

De presentatie van de SALV is beschikbaar als bijlage op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende uiteenzetting

1. Emiel Brouckaert

1.1. Eerdere adviezen

Emiel Brouckaert is directeur van de Rederscentrale en lid van de SALV. Binnen de SALV zit hij de Technische Werkcommissie Visserij voor, een commissie waarin naast de sectorvertegenwoordiging ook de vakbonden, de milieubewegingen, het onderwijs, de visgroothandel en -verwerking en de visveiling vertegenwoordigd zijn.

De spreker legt uit dat het unaniem aangenomen advies 'Visserij-inclusieve ruimtelijke planning op zee' verwijst naar drie eerdere adviezen. Deze drie adviezen werden telkens op eigen initiatief opgemaakt. Hij zal deze adviezen kort toelichten.

Een eerste advies¹ van de SALV dateert van in september 2018 en focust op visserij en ruimte in het kader van het marien ruimtelijk plan 2020-2026. In het advies uiten de visserijsector, de Technische Werkcommissie Visserij en de SALV een reeks bezorgdheden over extra ruimteclaims. Men pleit daarom voor de integratie van een visserijeffectenrapport of VER zodat er geen nieuwe open ruimte in het Belgische deel van de Noordzee door andere activiteiten wordt ingenomen vooraleer er een impactanalyse is uitgevoerd.

Een tweede advies² dateert van juni 2021, en focust eveneens op visserij en ruimte. In dit advies wijst de SALV erop dat de Vlaamse visserij bij uitstek Europees georiënteerd is: met activiteiten in de Golf van Biskaje, de Keltische en Ierse Zee, het Kanaal van Bristol en het Engelse Kanaal en de Noordzee. Hij wijst op het belang van voldoende ruimte voor duurzame visserij die bijdraagt aan de eigen voedselvoorziening, en dus ook aan de tewerkstelling in de visserijketen. Om die reden vraagt men in het advies dat de toegang tot de open ruimte op zee voldoende gewaarborgd wordt voor de visserijsector. Meervoudig ruimtegebruik vormt in dit advies reeds het uitgangspunt.

Aangezien de Vlaamse visserij wijdverspreid is, vraagt men in het advies ook een adequate afstemming tussen de EU-lidstaten en derde landen. In dat kader werd samen met ILVO een soort kaartenprojectie gecreëerd, die belangrijke informatie bevat rond ruimtelijke ordening op zee. Die informatie is terug te vinden op de website www.geofish.be.

De sector wil vooral actief blijven bijdragen aan de voedselvoorziening en de tewerkstelling behouden in de visserij. Als dat niet langer mogelijk is door het verlies van visgronden, vraagt men in het advies om gecompenseerd te worden. Het advies vraagt tot slot ook een goede afstemming tussen de verschillende beleidsniveaus.

¹ <https://www.salv.be/salv/publicatie/advies-marien-ruimtelijk-plan-2020-2026>.

² <https://www.salv.be/salv/publicatie/advies-ruimte-te-vissen>.

Het derde advies³ dateert van oktober 2021 en focust op de balans tussen natuurherstel en duurzame kustvisserij in de Belgische wateren. Het advies kwam tot stand op basis van een toelichting van de dienst Marien Milieu en pleit voor een balans tussen natuurherstel en het behoud van duurzame kustvisserij indien er een afbakening komt van gebieden ter bescherming van de bodemintegriteit. Concreet adviseert men om de 3 mijlszone voor de Belgische kust maximaal te vrijwaren van visserijbeperkende maatregelen. Indien er toch beperkende maatregelen worden genomen, dan pleit men voor een corridor tussen de Oost- en Westkust. De kust wordt immers in twee gespleten door een beschermende zone.

Ten slotte adviseert de SALV in haar advies ook om de effecten van de visserijmaatregelen op het bereiken van de beschermingsdoelstellingen te blijven monitoren en evalueren.

1.2. Advies 'Visserij-inclusieve ruimtelijke planning op zee'

De drie eerdere adviezen hebben tot het nieuwe SALV-advies geleid, dat vandaag wordt toegelicht.

Emiel Brouckaert legt uit dat er tussen vandaag en 2050 bijzonder veel projecten voor energiewinning op de Noordzee zijn gepland. Dat zorgt ervoor dat het druk wordt op zee. Visserij is echter een activiteit die nood heeft aan open ruimte: het is een jacht en men moet daarbij op zoek naar de meest optimale visgronden om de beste resultaten te behalen en de meest duurzame visserij te kunnen beoefenen.

Concreet wordt in het advies gevraagd om een visserij-inclusief ruimteontwerp op te maken en dus bij de planning van projecten rekening te houden met de visserij, en ook steeds naar co-existentie te streven. Zo creëert men ook meer investeringszekerheid voor de sector. Het belang van de eigen voedselvoorziening binnen de EU mag men immers niet uit het oog verliezen. Specifiek voor de Vlaamse visserijketen moet men ook inspanningen doen om de tewerkstellingsgraad te behouden.

Het advies vraagt voor de visserijsector ook een gewaarborgde toegang tot de ruimte op zee, en de SALV pleit voor een goede beleidscoherentie tussen voedselproductie, energieproductie en de natuurdoelstellingen. Verder pleit men ervoor om co-existentie en meervoudig ruimtegebruik als primair uitgangspunt te nemen bij nieuwe projecten. Daarbij moet men meervoudig ruimtegebruik stimuleren binnen zones voor energiewinning op zee, en zou men bij de overheid de toelating moeten behouden voor overige activiteiten binnen deze zones. Dat betekent dat, als er concessies gegeven worden, het niet louter de concessiehouder is die kan beslissen welke activiteiten er nog mogelijk zijn.

De SALV vraagt in het advies om de visserijsector als een volwaardige partner te erkennen bij de ruimtelijke planning en bij projecten met ruimte-impact. Men kijkt daarbij naar de overheid om een rol op te nemen als facilitator in het overleg. De SALV bepleit via het advies co-existentie en meervoudig ruimtegebruik op internationaal niveau. De spreker wijst erop dat de visserijsector als 'guardians of the sea' heel wat expertise aan boord heeft, en het lijkt hem aangewezen dat die expertise ook geraadpleegd wordt.

Een volgend aandachtspunt in het advies is het garanderen van een slimme plaatsing van nieuwe gebruikszones. Men moet daarbij zorgen dat die zones niet in het nadeel werken van traditionele ruimtegebruikers op zee: visserij, maar in tweede instantie ook transport. Men moet bij de planning van nieuwe zones een integrale impact assessment voorzien, direct en indirect maar ook cumulatief. Indien er nieuwe gebruikszones komen, is dat aangewezen op plaatsen waar visserij-

³ <https://www.salv.be/salv/publicatie/advies-balans-tussen-natuurherstel-en-duurzame-kustvisserij>.

activiteiten minder interessant zijn, stelt de SALV. Men adviseert om die gebruikszones in te richten met het oog op meervoudig ruimtegebruik, met daarnaast voldoende aandacht voor natuurbescherming.

Men vraagt ook om dat meervoudig ruimtegebruik in de concessievoorwaarden te integreren. Zo is het belangrijk om bij windmolens de trillingen tot een minimum te beperken, en om de impact van infrasone geluiden te bekijken, aldus nog Emiel Brouckaert. Ook de elektromagnetische velden rond de structuren zelf en rond de bekabeling kunnen immers een impact hebben op de mariene fauna. Op langere termijn kan het interessant zijn dat energiewinningszones uitgerust worden met laadpunten voor vissersvaartuigen. Als het gaat over de financiering en verzekering van de concessiehouders, luidt het advies om zich ook hier te richten op co-existentie en meervoudig ruimtegebruik.

Daarnaast wordt er een billijke verdeling van de baten en lasten bij de planning en uitvoering van projecten op zee gevraagd. Men moet de resulterende middelen maximaal inzetten op co-existentie en meervoudig ruimtegebruik. Als laatste oplossing voor de visserij zou er ook een compensatie kunnen worden voorzien voor de visserijsector indien er sprake is van een verlies van mogelijkheden.

Ten slotte heeft het federale ministerie van de Noordzee een visietraject opgestart voor de ontmanteling van windparken. De SALV vraagt om een zicht te krijgen op die eindrapporten over windparken en aquacultuur, zodat men ook daarover een advies kan formuleren.

2. Ann Overmeire

Ann Overmeire licht kort toe wat De Blauwe Cluster concreet inhoudt. Het doel van De Blauwe Cluster is om de troeven van de ligging van Vlaanderen aan de Noordzee in te zetten om een duurzame en competitieve blauwe economie te creëren. Die blauwe economie omhelst alle economische activiteiten op zee, met inbegrip van de visserij. Daartoe realiseert men baanbrekende, innovatieve samenwerkingsverbanden, om die duurzame blauwe economie vorm te geven. Men kijkt in de eerste plaats naar de Noordzee, maar het is de bedoeling dat men activiteiten ontwikkelt die een meerwaarde creëren voor de hele Vlaamse economie. Daarbij vormt De Blauwe Cluster een belangrijk toegangskanaal tot state of the art wetenschappelijke kennis. Men wil de ideeën die bij de wetenschap leven ook vertalen naar de bedrijven en die kennis toepassen om duurzame blauwe activiteiten te ontwikkelen.

De spreker wijst erop dat de zee heel veel kansen biedt, bijvoorbeeld voor de energietransitie. Er is immers nood aan betaalbare hernieuwbare energie, en men wil daarbij zo onafhankelijk mogelijk zijn van ondemocratische landen. Daarnaast kijkt men ook naar de zee voor voedselvoorziening; de Noordzee kan immers duurzaam en lokaal gevangen voedsel produceren en vormt ook een bron van alternatieve eiwitten zonder extra stikstof in de atmosfeer te brengen. Momenteel wordt er zelfs geëxperimenteerd met mariene species die stikstof uit de zee halen. Ook in Europa is men daar volop mee bezig.

De spreker erkent dat er binnen Europa soms weinig rekening gehouden wordt met de verschillende belangen die spelen. Zo mikt de EU met RePowerEU op 45 procent hernieuwbare energie tegen 2050, en noemt men daarbij hernieuwbare energie een 'overriding public interest'. Dat gaat volgens de spreker echter in tegen het idee van meervoudig gebruik en het combineren van verschillende activiteiten op zee. In het kader van de Green Deal en de farm-to-forkstrategie zijn er richtsnoeren voor aquacultuur ontwikkeld, en ook daar wordt gezegd dat er toegang nodig is tot ruimte en water. Bovendien speelt op de achtergrond ook de klimaatverandering die effect zal hebben op de vispopulaties. Er is daarnaast ook de wens om het marien ecosysteem te beschermen en te herstellen, met onder meer als

doelstelling om 30 procent natuur te creëren. De spreker vraagt zich af hoe men deze verschillende doelstellingen met elkaar zal verzoenen.

De Blauwe Cluster is het helemaal eens met de SALV in zijn pleidooi voor meervoudig ruimtegebruik. Dat is een van de basisprincipes. Er lopen in dit verband ook al heel wat innovatieprojecten met de steun van De Blauwe Cluster. De spreker verwijst in dat verband naar de slotconferentie van SYMAPA, dat aquacultuurtechnieken heeft proberen te combineren met passieve visserij en een aantal mooie resultaten heeft opgeleverd. Er was ook het project MPVAqua, dat drijvende zonnepanelen tracht te combineren met aquacultuur en waarvan het eerste pilootproject in Oostende zal geïnstalleerd worden. Het UNITED-project, dat een innovatieaward heeft gewonnen, combineert dan weer de kweek van zeewier en oesters met natuurherstel in de windmolenparken.

Visserij heeft absoluut een plaats in het multi-useverhaal: men moet dus de effecten van de verschillende activiteiten op de visserij onderzoeken via een effectenrapport. Het zou verstandig zijn om daarbij ook rekening te houden met de effecten van de klimaatverandering op de visgronden. In dat verband merkt de spreker op dat De Blauwe Cluster een partner is binnen het internationaal project eMSP of Marine Spatial Planning. Binnen dat project werd onder meer de aanpak van Estland onder de loep genomen. Estland beschikt over zogenaamde 'wind reserved areas', waarbij men eerst zoekzones vastlegt voor offshore windenergie, en men vervolgens uitgebreid onderzoek doet naar de mogelijke effecten ervan op het mariene ecosysteem en andere economische activiteiten zoals visserij. Pas nadien worden die zones definitief vastgeklit.

Ann Overmeire noemt multi-use een nieuw verhaal: er is nood aan een visie om dit vorm te geven. Er bestaan geen pasklare oplossingen, en er is nood aan samenwerking. Dat is ook de rol die De Blauwe Cluster opneemt. Er is nood aan innovatie en pilootprojecten vooraleer men met een commerciële activiteit kan landen. Dit moet stap voor stap aangepakt worden, vindt ze.

Een dergelijke transitie heeft nood aan een gedragen onderzoeks- en ontwikkelingsagenda met inbreng van iedereen. Daar is al heel veel financiering voor. Er is bijvoorbeeld het OVIS-fonds, ook het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij en Aquacultuur wordt opnieuw gelanceerd, en er zijn de middelen van het FIVA. Daarnaast zijn er een aantal lopende onderzoeksprogramma's. De spreker denkt onder meer aan het onderzoek van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen naar de impact van windmolenparken. Ook de partners ILVO en VLIZ leveren veel inspanningen. Dankzij de erkenning door Vlaanderen beschikt ook De Blauwe Cluster zelf over een aantal fondsen om die samenwerking mee te financieren.

De Blauwe Cluster heeft ook enkele bedenkingen bij de nota van de SALV. Zo vindt men dat co-existentie niet a priori mag leiden tot exclusiviteit, en dus uitsluiting. Concreet is men bezorgd over het feit dat men vraagt om binnen de 3 mijlszone geen enkele andere activiteit toe te laten.

Een tweede bedenking betreft de stelling dat de overheid heel duidelijke doelstellingen moet vastleggen over wat men wil bereiken rond energie en voedselvoorziening. Ze moet zorgen voor een coherente wetgeving, en daar bestaan al instrumenten voor. Er wordt ook volop gedebatteerd en geconsulteerd rond het nieuwe tendermechanisme voor de Prinses Elisabethzone, en er lopen momenteel een aantal visietrajecten.

De spreker vindt wel dat de overheid de dialoog nog beter kan stimuleren, over de beleidsgrenzen en de subsectoren heen. Ze kijkt daarvoor ook naar Nederland, waar men een Noordzeeoverleg heeft, dat ook een heel uitgebreid advies heeft

uitgebracht over het co-existeren van verschillende sectoren. De overheid speelt daarnaast ook een rol in het afdekken van het risico van innovatie, maar men moet daarbij opletten voor een te grote inmenging in economische activiteiten die op termijn negatieve effecten kan hebben.

II. Bespreking

1. Bart Tommelein

Bart Tommelein dankt de sprekers voor hun toelichting. Hij wijst erop dat het Kanaal zowat de drukst bevaren zeeroute ter wereld is. Het Kanaal is klein van oppervlakte, en het is er drummen om een stukje van de beschikbare ruimte te verkrijgen, zeker op een ogenblik dat er steeds meer functies en uitdagingen ontstaan waarvoor de zee het aangewezen actieterrein is.

Net zoals bij de Vlaamse ruimtelijke ordening staat ook de mariene ruimtelijke ordening voor de uitdaging om multifunctioneel ruimtegebruik concreet vorm te geven. Op het land moet de beschikbare ruimte worden verdeeld over wonen, werken, landbouw, industrie, recreatie en natuur. Maar dat geldt net zo goed voor de zee. Hij vindt het dan ook niet verwonderlijk dat elke betrokken sector zich assertief opstelt om zijn plaats veilig te stellen. Hij ziet dat zelfs als hun taak. Zeker vanuit de visserij is dat een meer dan logische reflex omdat de visserijsector in de voorbije decennia heel wat nieuwe actoren heeft zien verschijnen. Zij willen ook hun inkomen kunnen veiligstellen in deze moeilijke tijden, waarbij hij ook verwijst naar de verstreckende gevolgen van de Brexit voor Vlaanderen. Hij heeft daarom begrip voor het advies van de SALV en zijn bekommernissen.

Daartegenover staat dat de visserijsector al langer voor grote uitdagingen staat om op economisch, ecologisch en sociaal vlak te verduurzamen. Daarvoor moet men samen actief zoeken naar nieuwe functies en nieuwe opportuniteiten. Het SALV-advies heeft daar ook oog voor, stelt hij vast, bijvoorbeeld in de aanbevelingen om meervoudig ruimtegebruik te faciliteren en om de kennis van de vissers mee in te zetten.

De spreker merkt op dat de Vlaamse visserij nog veel gebruikmaakt van bodem-beroerende vistechneken, in het bijzonder de boomkorvisserij. Die techniek werd op enkele punten verduurzaamd, maar de hamvraag is of er resoluter moet worden ingezet op alternatieve technieken die de bodem niet beroeren, en daardoor een veel minder grote impact hebben op habitat en biodiversiteit.

De spreker merkt op dat er in het advies van de SALV een aantal keren de nadruk wordt gelegd op de betrokkenheid van de visserijsector bij het uittekenen van het marien ruimtelijk beleid. Zo vraagt men "een volwaardige betrokkenheid van de visserijsector met het oog op co-existentie en meervoudig ruimtegebruik." Dat lijkt hem een begrijpelijke vraag, omdat de vissers de zee heel goed kennen. Hij vraagt wel waar die betrokkenheid van de visserijsector dan te wensen overlaat. Is die betrokkenheid onvoldoende; waar en wanneer?

De spreker vraagt aan de Rederscentrale wanneer zij betrokken wordt bij het Noordzeebeleid, en wanneer zij gehoord wordt bij de opstart, de herziening of de wijziging van het marien ruimtelijk plan. Zijn er bilaterale vergaderingen geweest? Kreeg de Rederscentrale ook de vraag om deel te nemen aan visietrajecten, en zo ja, wat is daar het resultaat van? Hij vraagt daarnaast of er met de Rederscentrale werd gesproken omtrent het lopende onderzoek naar een derde energiezone op de Noordzee. Aan de SALV vraagt hij of er werd gebruikgemaakt van de mogelijkheid om advies te geven aan de gewesten via de officiële adviesaanvraag.

Het ondersteuningsfonds OVIS werd recent opgericht en is operationeel. Is deze organisatie, die inzet op verduurzaming en innovatie, een gamechanger voor de SALV in het uitstippelen van een toekomstgerichte strategie en vernieuwing voor de visserij vanuit de sector? Hij heeft immers nog altijd het gevoel dat dat allemaal veel te traag verloopt.

In het SALV-advies valt hem op dat er gefocust wordt op de visserij in het algemeen. Hij vraagt zich af waarom deze keuze werd gemaakt. Zijn de gevolgen van de mariene ruimtelijke planning eenzijdig dezelfde voor alle vormen van visserij, of zijn er verschillen naargelang het gaat om pelagische en bodemvisserij, of actieve en passieve visserij, of naargelang de gebruikte technieken? Als het gaat over de visgronden, is het criterium toegankelijkheid dan voldoende, of moet er ook een onderscheid worden gemaakt naargelang de vissoorten, meer bepaald de bestanden per soort, en de commerciële impact van elke soort?

Tot slot heeft de spreker nog een viertal concrete vragen.

Op pagina 8 van het SALV-advies leest hij: "Zonder aangepast beleid dat de huidige belemmeringen voor co-existentie en meervoudig ruimtegebruik daadkrachtig weet te verhelpen (...) dreigt de visserijsector opnieuw het gelag te betalen en waardevolle visgronden te verliezen." Daarenboven verwijst men naar de rol van duurzame voedselvoorziening. Dat laatste is meer dan ooit van belang, maar kan men ook aangeven wat de zelfvoorzieningsgraad van de Vlaamse visconsumptie is? Houdt men dan ook rekening met de productie van vis en schaal- en schelpdieren die eveneens op de Noordzee worden gewonnen via maricultuurprojecten, die ook duurzaam moeten zijn?

Op pagina 9 wijst de SALV op de suggestie om vissers in te zetten als guardians of the sea voor de hiaten van het wetenschappelijk onderzoek. Bart Tommelein vraagt in welke mate de vissers aan deze kennishiaten kunnen bijdragen en welke rol er dan nog wordt verwacht van het ILVO en andere wetenschappelijke onderzoekscentra. Of is hier eerder een samenwerking tussen de vissers zelf en de wetenschappers aan de orde?

Op pagina 9 worden omtrent de slimme plaatsing van nieuwe gebruikszones meerdere eisen gesteld, en de vraagsteller haalt er twee aan: "Voorzie bij de planning van elke nieuwe gebruikszone een integrale impact assessment die de directe en indirecte effecten op de visserijsector in kaart brengt", en "Plan gebruikszones (...) op plaatsen waar visserijactiviteiten minder interessant zijn." Hij vraagt of het niet zo is dat er een visserijeffectenrapport ingevoerd is bij de milieuvergunning. Waar schiet dat dan nog tekort? Er werd in het verleden ook beweerd dat de indeling nadelig is voor de visserijsector. Op basis van welke data is dat gebeurd, en waar is dat in de praktijk uit gebleken tot nu toe?

Heeft de SALV, zelf of via wetenschappelijke instanties, gegevens verkregen die aantonen dat nieuwe gebruikszones inderdaad voelbare effecten op de visserij hebben? Hij vraagt ten slotte op basis van welke gegevens er kan worden beweerd dat gebruikszones voor energiewinning minder interessant zijn voor de visserij.

2. Jeremie Vaneckhout

Jeremie Vaneckhout noemt de uitdaging op zee een van de grootste van de komende tijd. Zo stelt men vast dat het Vlaamse gedeelte van de Noordzee met dezelfde uitdagingen kampt die Vlaanderen op het vlak van ruimtelijke ordening ook op het land kent. Voor Groen zijn de prioritaire uitdagingen voedselzekerheid en voedselonafhankelijkheid, de energiebevoorrading en de biodiversiteitscrisis die het voortbestaan van sectoren zoals de visserij onder druk kan zetten.

Die zaken moeten in balans gebracht worden, en in dat opzicht is de spreker heel tevreden met het SALV-advies. Hij steunt de vraag om de visserijeffectenrapportage verder te versterken in de totstandkoming van een degelijke ruimtelijke planning, en te kijken naar de effecten op de meer traditionele visserijsector maar ook op De Blauwe Cluster.

Hij vraagt de sprekers hoe zij het versterken van die effectenrapportage op de sectoren concreet zien. Op welke manier loopt vandaag die samenwerking op Vlaams en op federaal niveau? Op welke manier worden zij betrokken, en wat moet er beter?

Deze discussie gaat doorgaans over een verlies aan ruimte, over ruimtegebruik dat onder druk komt te staan. Men moet daarbij steeds een duurzame toekomst voor ogen houden, zowel economisch, ecologisch als sociaal. Hij ziet evenwel ook een aantal kansen op dat vlak. Bij een nieuwe inrichting van het zeegebied ontstaan er ook nieuwe kansen, zowel voor de traditionele visserij als voor De Blauwe Cluster. Er ontstaan nieuwe paaiplekken, en er kunnen nieuwe soorten aangetrokken worden door een bepaalde inrichting. Hij vraagt of de sprekers daar nog iets dieper op kunnen ingaan. Welke kansen zien zij in die energievoorziening op zee, en in de inspanningen die moeten gebeuren op het vlak van biodiversiteit en natuur? Hij heeft het dan over de voedselsector, maar ook over nevenactiviteiten.

3. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser ziet dat de visserijsector een eeuwenoude traditie heeft, en ook heeft bewezen zich te kunnen aanpassen aan de nieuwe uitdagingen waarmee men geconfronteerd wordt. Die uitdagingen zijn er ook in de vorm van de klimaat- en energietransitie. Er moeten dus inspanningen gebeuren die leiden naar meer duurzaamheid. De spreker is ervan overtuigd dat de sector veerkrachtig genoeg is om die verschillende uitdagingen aan te gaan.

De aquacultuursector is een heel jonge sector, die vanuit het wetenschappelijk onderzoek nu stilaan aan het opstarten is om een aantal pilootprojecten uit te voeren. Bedrijven krijgen vervolgens de kans om daarmee te gaan experimenteren. De spreker vindt dat deze sector in Vlaanderen alle kansen moet krijgen om zich verder uit te bouwen. Zowel de visserij als de aquacultuur zijn sectoren die ruimte innemen, net zoals windmolens. Meervoudig ruimtegebruik op zee is dan ook een nieuw verhaal dat moet worden geschreven door iedereen die die ruimte gebruikt.

Cathy Coudyser maakt de kanttekening dat ze liever een gezamenlijk advies had ontvangen. De SALV is een strategische adviesraad voor landbouw en visserij, maar ze mist daarin een luik voor aquacultuur. Daarnaast bestaat er wel een Strategische Stuurgroep Aquacultuur, die alle spelers in de aquacultuur op een informele manier met elkaar verbindt. Die stuurgroep doet ook heel wat beleidsaanbevelingen maar in de praktijk stelt de spreker vast dat die aanbevelingen dan naar de bevoegde minister gaan, die op zijn beurt weer een advies vraagt aan de SALV. Misschien kan dat op termijn aangepast worden, want in de doelstellingen van de strategische adviesraden in het Vlaamse kaderdecreet stelt men dat er moet worden uitgegaan van één strategische adviesraad per homogeen beleidsdomein. Die adviesraad moet dan de belangen van de verschillende deelsectoren binnen dat beleidsdomein overstijgen. Meervoudig ruimtegebruik op zee lijkt haar een goed voorbeeld van zo'n problematiek die men vanuit de belangen van de verschillende deelsectoren moet bekijken. Men moet daarbij de verschillende invalshoeken bundelen om tot een allesomvattend beleidsadvies te komen. Het lijkt haar dus goed om aan de Technische Werkcommissie Visserij ook een delegatie van de nog jonge aquacultuursector toe te voegen.

De spreker gelooft heel sterk in innovatie, gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en pilootprojecten. Ze begrijpt dan ook dat de visserijsector zijn kennis over de zee kan inzetten ter aanvulling van wetenschappelijke adviezen.

Er werd aangehaald dat er een betere betrokkenheid nodig is van de visserijsector bij het marien ruimtelijk plan. Betekent dat dat men momenteel ondervindt dat er hiaten zijn? De sector vraagt ook om advies of inbreng te geven bij het afleveren van concessies. De spreker vraagt hoe men dat concreet ziet, ook rekening houdend met de procedures die in alle wetgeving ingeschreven is. Ze wijst erop dat men daar ook de vrije markt voor een stuk moet laten spelen. Het gaat hier ook om bedrijven die elk een deel van die ruimte innemen. Hoe kan dat evenwicht bewaard worden?

Er werd ook aangegeven dat men eventueel tot compensaties zal moeten overgaan, bijvoorbeeld via een fonds. Betekent dat dat er overheidsmiddelen moeten worden vrijgemaakt voor eventuele compensaties? Hoe ziet men dan de verhouding tot die vrije markt? Ze is het ermee eens dat co-existentie een belangrijk aandachtspunt is. Iedereen moet naast elkaar kunnen leven maar lost men dat op door meer middelen? Of kan men daarvoor beter in dialoog gaan met elkaar en samen naar oplossingen zoeken?

In dat kader verwijst de spreker ook naar het SYMAPA-onderzoek. Uit de resultaten blijkt dat er toch synergieën te vinden zijn tussen maricultuur en passieve visserij. Hoe kijkt de visserijsector naar de resultaten van dat onderzoek, en ziet men daar mogelijkheden? Ze ziet zelf heel wat kansen binnen dat meervoudig ruimtegebruik, maar men moet goed nagaan welke activiteiten men het beste doet op welke locaties, rekening houdend met factoren zoals zeestroming. Ziet de visserijsector kansen binnen dat meervoudig ruimtegebruik om de verschillende deelsectoren te versterken? Of is er nood aan nog bijkomend onderzoek?

Tot slot gaat de spreker in op de kustvisserij, die een aparte problematiek kent: de vissers zijn actief dicht bij de kust, waar ook heel wat andere spelers zoals de pleziervaart of de recreatie op zee actief zijn. Ze vraagt zich daarom af hoe realistisch het is om de 3 mijlszone te beperken tot enkel de visserijsector. Bestaat er een langetermijnvisie omtrent de kustvisserij, en wie bepaalt die visie? Hoe kan de overheid daarin faciliteren en begeleiden? Hoe kan men ook daar de link leggen naar meervoudig ruimtegebruik?

Het lijkt de spreker duidelijk dat de visserij een internationaal verhaal vormt. Er werd bijvoorbeeld verwezen naar een Nederlands project waarin de overheid mee faciliteert. Kan men dat voorbeeld nog iets concreter toelichten?

4. Joke Schauvliege

Joke Schauvliege merkt op dat dit thema niet enkel voor West-Vlaanderen van groot belang is, maar voor heel Vlaanderen. Als voormalig minister was de spreker betrokken bij de oprichting van De Blauwe Cluster, en heeft ze altijd goed samengewerkt met de SALV en de Rederscentrale. Ook met collega Tommelein was de samenwerking goed: hij was toen staatssecretaris van Noordzee.

De visserijsector kent een heel sterke traditie, ook in de samenwerking met het ruime middenveld, bijvoorbeeld natuurorganisaties. Men heeft op die manier mooie resultaten behaald rond duurzame visserij. Men is daar te bescheiden in, vindt ze. Daarnaast is men ook pionier geweest in het aanpakken van afval in de zee. Die aanpak wordt internationaal als een voorbeeld beschouwd. Vlaanderen heeft een kleine visserijsector, maar die doet wel heel veel. Ze heeft vandaag vastgesteld dat ook die samenwerking nog altijd heel goed loopt.

De spreker erkent dat de ruimte op zee beperkt is, en in die zin verschilt de problematiek niet zoveel met het ruimtegebruik op het land. De aanpak is in beide gevallen dezelfde: inzetten op goede samenwerking, zorgen voor meervoudig ruimtegebruik en goede afspraken maken.

Als het gaat over de mariene ruimte, moet men wel vaststellen dat er een aantal versnipperde bevoegdheden bestaan tussen het federale en het Vlaamse niveau. Ze vraagt hoe de sector dat zelf evalueert. Waar zitten voor zowel De Blauwe Cluster als voor de visserijsector op dit moment nog de grootste knelpunten en zijn er suggesties van wat er op dat vlak beter kan? Er bestaat een traditie van goed samenwerken, maar door die bevoegdheidsverdeling is het niet altijd zo evident om goed op elkaar af te stemmen.

Wat nieuwe evoluties betreft, zoals windmolens, erkent ze dat dat nieuwe kansen biedt. Die nieuwe kansen moeten wetenschappelijk worden onderzocht en daar moeten voldoende middelen tegenover staan, maar ook de effecten van deze evoluties op het mariene milieu moeten blijvend onderzocht worden. De spreker maakt zich hier zorgen over: goed blijven monitoren is dus aan de orde.

5. Ludwig Vandenhove

Ludwig Vandenhove treedt de vraag van Joke Schauvliege bij over de relatie tussen het federale en het Vlaamse niveau. Hoe loopt die samenwerking met de betrokken sector? Kan die samenwerking nog beter?

Hij kijkt ook naar de rol van de gemeenten. Welke rol spelen zij in het advies van de SALV? Kan er niet meer samengewerkt worden? Als het gaat over projecten op zee, hebben die immers ook altijd een impact op de gebieden die daarlangs liggen, zowel bovengronds als op zee.

Als het gaat over sectoren zoals de landbouw of de ruimtelijke ordening in Vlaanderen, wordt soms gezegd dat men graag met een wit blad zou kunnen beginnen. Dat is evenwel onmogelijk. Volgens de spreker is de visserij een sector waar dat wel nog mogelijk is omdat het aantal actoren er momenteel eerder beperkt is. Waarom gebeurt dat niet, en waarom kan men daar niet tot een globaal plan of tot globale afspraken komen, waarbinnen elke sector zijn gading kan vinden? Kan men hier niet wat planmatiger te werk gaan, zodat men achteraf niet met dezelfde problemen zit als de traditionele landbouw?

6. Bart Dochy

Bart Dochy leest in het advies dat er gevraagd wordt naar een internationale afstemming. Kan dat worden opgevat als een vorm van kritiek, in die zin dat daar momenteel geen forum voor is? Bestaat er op dit moment een forum om op Europees niveau met elkaar af te stemmen? Welke suggesties hebben de sprekers ter verbetering?

In het advies was er ook aandacht voor de effecten van trillingen uit ultrasoon geluid of elektromagnetische velden. Vraagt men ook om daar meer onderzoek naar te doen, of zijn de bestaande programma's voldoende?

Ten derde wordt ook gesproken over de ontmanteling van de eerste windparken. Heeft men zicht op wanneer die ontmanteling gepland is? Hoe zou men na de ontmanteling van die parken die gebieden dan wel inrichten? Hoe gaat men om met het feit dat hernieuwbare energie in alle sectoren de absolute prioriteit krijgt?

7. Emiel Brouckaert

Emiel Brouckaert gaat in op de vraag van Bart Tommelein over de betrokkenheid van de visserijsector. Hij wijst erop dat het dan vooral gaat om buitenlandse betrokkenheid. Als kleine, Vlaamse visserijsector is het immers niet evident om voldoende betrokken te zijn bij alle plannen die worden gemaakt op zee, zeker op de verder gelegen visgronden. Het aantal vragen naar initiatieven op de omliggende visgronden ligt zo hoog dat het voor de sector moeilijk wordt om door de bomen het bos te zien. Men wordt wel degelijk geconsulteerd, maar er zijn zoveel aanvragen voor projecten, nationaal en internationaal, dat het moeilijk is om dat goed op te volgen. Het advies bestaat er dan ook in dat men vraagt om dat beter te organiseren.

Er was ook een specifieke vraag over een derde energiezone. Hij kan dat niet bevestigen vanuit de SALV, maar de Rederscentrale heeft vanuit het kabinet van de Noordzee wel de vraag gekregen om daarover een gesprek te hebben. Men is dus wel op de hoogte van de vraag vanuit de federale overheid om te onderzoeken of er binnen dat deel van de Noordzee nog een derde energiezone mogelijk is. Al lijkt hem dat een moeilijke opgave.

Er werd ook gevraagd naar de visie van de SALV op het OVIS-fonds. Dat project is geen onderwerp geweest binnen de SALV, maar er is wel betrokkenheid en opvolging van de SALV bij andere initiatieven, zoals het convenant 'Op koers naar duurzaamheid'. Daar was de SALV wel bij betrokken, om mee te bekijken hoe die projecten het beste worden aangepakt.

Een volgend punt dat ter sprake kwam, waren de visgronden als basis voor de visserijactiviteiten. Hij kan alleen maar bevestigen dat het coördineren van de aanvoer en de vangsten een belangrijke taak vormt in het productie- en marketingplan. Op die manier probeert de Rederscentrale ervoor te zorgen dat haar activiteiten afgestemd worden op de vraag die ze verwacht, ook qua export. Die link is er wel degelijk. Ze kijkt dus niet enkel naar de geografische plaatsen voor haar activiteiten; ze houdt ook rekening met de productie die bepaalde visgronden opleveren. Emiel Brouckaert wijst ook nog eens op het duurzame karakter van de visserij. Als men duurzaamheid wil nastreven op economisch, ecologisch en sociaal vlak, heeft men zoveel mogelijk open ruimte nodig.

Er werd ook gevraagd naar de zelfvoorzieningsgraad. Dat wordt gemonitord, antwoordt de spreker. De sector kijkt daarvoor ook naar het VLAM. Het is belangrijk dat men voedselzekerheid ook op Europees niveau bekijkt. België kent een aantal specifieke activiteiten die men niet zomaar kan kopiëren naar Nederland. Voor bepaalde soorten is men heel afhankelijk van die specifieke activiteiten. Als men zou inzetten op andere vormen van visserij, komt men al snel in het vaarwater van buitenlandse collega's terecht.

De spreker bevestigt dat er contacten zijn met de aquacultuursector op verschillende fronten. Er is ook het advies 'Strategische hoofdlijnen voor Vlaams visserijprogramma 2021-2027'⁴, dat werd voorbereid door de SALV. Daar is ook samengewerkt met de strategische stuurgroep en met leden van De Blauwe Cluster. Die contacten zijn er wel degelijk. Men heeft wel minder zicht op de huidige productie binnen de aquacultuur. De Vlaamse aquacultuur is voorlopig nog een kleine sector, maar ook op Europees niveau wordt toch gevraagd om de aquacultuur te laten bijdragen tot een betere voedselvoorzieningsgraad in Europa.

De spreker bevestigt dat de wetenschap nog een aantal hiaten kent. Er is bijvoorbeeld nog onvoldoende kennis over visbestanden. Een 'fisheries science partnership'

⁴ <https://salv.be/salv/publicatie/advies-strategische-hoofdlijnen-vlaams-visserijprogramma-2021-2027>.

is voor de Rederscentrale heel belangrijk, en daarvoor werkt men nauw samen met het ILVO. Via die samenwerking streeft men ernaar om die hiaten zo goed mogelijk weg te werken.

Het visserijeffectenrapport is vanuit de sector altijd een heel belangrijke vraag geweest, al van bij het eerste marien ruimtelijk plan, ook vanuit de SALV. Die rapporten bestaan intussen, maar dat kan nog altijd verder versterkt worden. Momenteel heeft men bijvoorbeeld nog weinig zicht op hoe die rapporten ingezet werden. Dat wil men in eerste instantie nagaan.

Er was de suggestie om de aquacultuur meer te betrekken bij de SALV. Binnen de raad erkent men dat dat een productietak is die niet vertegenwoordigd is. Er is wel een Strategische Stuurgroep Aquacultuur, en men heeft ook al zoveel mogelijk contacten gelegd met de sector. Er is zoals reeds vermeld, ook al samenwerking geweest in de advisering rond het Europees Fonds voor Maritieme Zaken, Visserij en Aquacultuur. Men heeft met de SALV ook een advies geformuleerd over de wetgeving rond producentenorganisaties en brancheorganisaties. Daarbij werd ook gevraagd naar het creëren van extra mogelijkheden voor de aquacultuur. Emiel Brouckaert wil de sector zoveel mogelijk betrekken bij de adviesraad, ook al zijn ze officieel geen lid.

De reden waarom de SALV meer inbreng vraagt bij het marien ruimtelijk plan is omdat het hier toch over een economische sector gaat, een sector die het tegenwoordig moeilijk heeft om een goed businessplan op te stellen of om een langetermijnvisie te creëren. Om die reden wordt gevraagd om af te wijken van de vrijemarktsituatie bij het toekennen van concessies binnen het maritiem ruimtelijk plan. Men wil daar dus meer inspraak krijgen, zodat men meer rekening kan houden met de langetermijnvisies van de individuele visserijbedrijven. Zoals al eerder aangehaald, is een compensatie geen prioriteit. Dat is de laatste mogelijke oplossing, indien de sector zijn mogelijkheden en ruimte verliest.

Men heeft geen advies verschaft voor het project SYMAPA, maar het is wel gevolgd door de SALV en de Rederscentrale. De spreker ziet het als een ontwikkeling, als een goed vertrekpunt. Als men naar de huidige visserijactiviteiten kijkt, staat men echter nog ver af van de mogelijkheden om er een economische waarde aan te geven. Meer onderzoek kan altijd nuttig zijn, maar het is een andere benadering.

Is het een realistische vraag om de 3 mijlszone te beschermen voor kustvisserij? Economisch gezien kan men inderdaad moeilijk zeggen dat dat een heel belangrijke tak is. Het is echter ook een onderdeel van het Europese streven naar meer kleinschaligheid: hoe kleiner de sector, en hoe korter de keten, hoe kleiner de impact.

Als Rederscentrale kan men niet zonder de verschillende adviesorganen, zowel op Vlaams als op Europees niveau. Overall waar er activiteiten zijn van Belgische vaartuigen probeert men bij te dragen aan de Europese adviezen. Dat lijkt hem het belangrijkste niveau. Hij verwijst naar het Europees Wind Energy Project, waar het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen bij aansluiten. Dat project gaat over energiewinning op Europees niveau, samen met derde landen.

Er werd ook gewezen op de bevoegdheidsversnippering. De spreker merkt op dat er contacten zijn met beide niveaus, zowel Vlaams als federaal, voor de specifieke bevoegdheden. De SALV zal ook niet aarzelen om adviezen te geven over federale materie, maar het blijft wel een Vlaamse adviesraad.

Wat de betrokkenheid van de kustgemeentes betreft, wijst hij erop dat Nieuwpoort als enige gemeente vertegenwoordigd is in de Technische Werkcommissie Visserij, omdat de gemeente zelf een visveiling uitbaat. Het is decretaal niet voorzien dat de kustgemeentes betrokken worden.

Er werd ook geopperd of men voor de visserij niet met een wit blad zou kunnen starten. Emiel Brouckaert denkt dat het moeilijk is om nog echt van nul te beginnen, gezien de bestaande tradities.

Er werd verwezen naar de trillingen die windmolenparken voortbrengen. Hij merkt op dat er specifiek in het advies werd opgenomen om de impact daarvan op de biodiversiteit en op de voortplanting van soorten te meten. Daar is al heel wat onderzoek rond gebeurd, maar er zijn nog veel vragen onbeantwoord.

Hij gaat ten slotte in op de ontmanteling van een van de windmolenparken. Er is het visietraject dat werd opgestart door de federale overheid. De SALV heeft gevraagd om inzage te krijgen in het eindrapport, zodat men eventueel ook een advies kan formuleren. De individuele leden van de Technische Werkcommissie Visserij proberen zoveel mogelijk betrokken te zijn bij dat visietraject van de federale overheid.

De spreker benadrukt dat de visserijsector van mening is dat er ook ruimte voor hernieuwbare energie en biodiversiteit moet zijn op zee. Net om die reden wil men nagaan hoe de visserij daarmee moet omgaan.

8. Bart Tommelein

Bart Tommelein hoort dat men, als het gaat over bijkomend overleg, vooral spreekt over de buitenlandse visgronden. Hij wijst erop dat België met dit marien ruimtelijk plan een pionier is geweest. Het is belangrijk dat daarin het principe is ingeschreven dat visserij overal toegelaten is, behalve daar waar het expliciet verboden is. Hij erkent wel de belangen en de vraagstelling van de visserij om betrokken te worden, maar hij kan zich niet van de indruk ontdoen dat de betrokkenheid van de visserijsector in het marien ruimtelijk plan al vrij groot is. Er worden immers ook telkens adviezen gevraagd vooraleer er grote beslissingen worden genomen.

De spreker vindt het ook heel positief dat de sector zelf samenwerking zal zoeken met het ILVO om de hiaten in de wetenschap aan te pakken. Men zit momenteel in een veranderingstraject op het vlak van zeegebruik, niet alleen in Vlaanderen maar in heel Europa. Hij roept daarom nog eens op om de veranderingen te baat te nemen, en daar niet te defensief op te reageren, maar samen naar opportuniteiten te zoeken voor de toekomst. De verschillende veranderingen zijn immers noodzakelijk. Hij is blij dat men erkent dat ook de energieproductie op de Noordzee absoluut belangrijk is.

9. Pieter De Graef

Pieter De Graef vult aan dat het recent geformuleerde advies rond visserij-inclusieve ruimtelijke planning voor de onderbouwing van een aantal zaken teruggrijpt naar het vorige advies 'Ruimte om te vissen'. Daarin gaat het bijvoorbeeld over hoe men het concept van guardians of the sea en de wisselwerking tussen de visserijsector, de wetenschap en de overheid precies ziet. Men kijkt ook naar het visserijeffectenrapport en de directe en indirecte gevolgen die voor de visserijsector onderzocht moeten worden. In hetzelfde advies worden verwijzingen opgenomen naar nationale en internationale studies. Die geven toch aan dat de effecten niet eenduidig positief of negatief zijn. Vandaar ook de vraag om verder onderzoek te voeren.

10. Ann Overmeire

Ann Overmeire wijst erop dat SYMAPA slechts een onderzoek is, en niet iets wat nu al commercieel haalbaar is. Het is wel van het grootste belang dat de visserij daar actief in betrokken wordt, meewerkt en zaken uitprobeert. Men moet dat graueel opbouwen. Het kan een mogelijkheid bieden om stilaan af te stappen van de

bodemberoerende activiteiten, die altijd moeilijk zullen liggen in de context van energievoorziening, vanwege de kabels die op de bodem worden gelegd. De combinatie van windenergie en boomkorvisserij lijkt de spreker heel moeilijk. Daarom wil ze kijken naar andere oplossingen die op langere termijn ook naar een commerciële activiteit kunnen evolueren.

Als het gaat over natuurinclusief bouwen, blijkt Nederland daar al heel ver in te staan, terwijl België daar misschien wat minder op inzet. In Nederland heeft men onlangs een tender gegund voor een windpark waarbij men natuurinclusief bouwt. Daar kan men dan nadenken over het creëren van een nieuwe habitat voor bepaalde soorten die commercieel interessant zijn. Het gaat om experimenten, maar het is belangrijk dat men daarvoor nu al de handen in elkaar slaat.

Wat de samenwerking tussen Vlaanderen en het federale niveau betreft, merkt de spreker op dat De Blauwe Cluster vanuit beide niveaus wordt bevraagd, en aan beide niveaus zijn mening kan geven. Die samenwerking kan wel altijd nog beter. De spreker verwijst naar het Noordzeeoverleg in Nederland. Daar heeft men minder die bevoegdheidsverdeling, maar ook daar probeert men om alle sectoren rond de tafel te krijgen. Veel initiatieven worden immers nog altijd per sector georganiseerd. Ann Overmeire pleit voor een aanpak die meer sectoroverschrijdend werkt, in plaats van dat sectoren nadien commentaar moeten geven op elkaars voorstellen.

Bart DOCHY,
voorzitter

Cathy COUDYSER,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

FIVA	Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquacultuursector
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
OVIS	Ondersteuningsfonds voor visserij in transitie
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
SYMAPA	Synergy between Mariculture & Passive Fisheries
VER	visserijeffectenrapport
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee